



ONDERZOEKSRaad
VOOR VEILIGHEID

Voor veiligheid



Introductie

**Wat is de
Onderzoeksraad
voor Veiligheid?**

1

**Wat doet de
Onderzoeksraad?**

2

**Welke bevoegd-
heden heeft de
Onderzoeksraad?**

3

**Hoe onderzoekt de
Onderzoeksraad
een voorval?**

4

**Hoe verloopt een
interview met de
Onderzoeksraad?**

5

**Hoe beschermt de
Onderzoeksraad
getuigen en
betrokkenen?**

6

Veilig wonen, veilig werken, veiligheid. Het klinkt vanzelfsprekend, maar veiligheid valt niet te garanderen. Ondanks alle kennis en technologie vinden ernstige voorvallen en soms rampen plaats. De Onderzoeksraad voor Veiligheid is in 2005 bij Rijkswet ingesteld met als taak onderzoek te doen naar ongevallen en incidenten.

Het doel van alle onderzoeken is om te leren van voorvallen en daaruit lessen te trekken voor de toekomst. Wanneer er structurele veiligheidstekorten worden gesignaleerd, kan de Raad aanbevelingen formuleren ter verbetering. De Onderzoeksraad richt zich in het bijzonder op situaties waarin mensen voor hun veiligheid afhankelijk zijn van derden, zoals de overheid of bedrijven. Op die manier draagt de Onderzoeksraad bij aan het veiliger inrichten van processen en organisaties in Nederland.

1 | Wat is de Onderzoeksraad voor Veiligheid?

De Onderzoeksraad is een zelfstandig bestuursorgaan dat onafhankelijk opereert van de Nederlandse overheid en andere partijen. De Raad besluit zelf welke voorvallen en onderwerpen worden onderzocht. Daarbij wordt de afweging gemaakt of dit van toegevoegde waarde is. Bijvoorbeeld omdat er veel maatschappelijke onrust is, omdat er nieuwe lessen geleerd kunnen worden of omdat er een vermoeden is van structurele (veiligheids)tekorten in een sector. Bij bepaalde voorvallen in de luchtvaart, scheepvaart, industrie en railsector heeft de Raad een wettelijke verplichting om onderzoek te doen.

De Onderzoeksraad bestaat uit drie permanente raadsleden, onder voorzitterschap van Jeroen Dijsselbloem. De raadsleden hebben brede kennis van veiligheidsvraagstukken en beschikken over ruime bestuurlijke en maatschappelijke ervaring in verschillende functies. Daarnaast kan de Onderzoeksraad bouwen op de deskundigheid van een aantal buitengewoon raadsleden met kennis en expertise van verschillende sectoren. Het bureau van de Onderzoeksraad telt circa zeventig medewerkers, waarvan tweederde onderzoekers.

2 | Wat doet de Onderzoeksraad?

In Nederland onderzoekt de Onderzoeksraad concrete voorvallen, bredere veiligheidsvraagstukken en onveilige situaties die geleidelijk ontstaan. De Onderzoeksraad is hiertoe op nagenoeg alle terreinen bevoegd. In sommige gevallen is de Raad zelfs tot onderzoek verplicht. Deze onderzoeksverplichting geldt voor bepaalde voorvallen in de luchtvaart, scheepvaart, op het spoor en in de (petro-)chemische industrie. Naast de verplichte onderzoeken, kiest de Raad zelf welke onderwerpen en voorvallen worden onderzocht.

Met het onderzoek wordt niet alleen de directe oorzaak van een voorval achterhaald. Ook structurele veiligheidstekorten en bestuurlijke processen die van invloed zijn op de veiligheid worden blootgelegd. Schuld en aansprakelijkheid maken nadrukkelijk geen deel uit van onderzoeken door de Onderzoeksraad.

Het doel van alle onderzoeken is om toekomstige voorvallen te voorkomen, of de gevolgen daarvan te beperken. Wanneer bij een onderzoek structurele veiligheidstekorten wordenesignaleerd, doet de Onderzoeksraad aanbevelingen aan relevante partijen.

Afstemmingsprotocollen

Het kan voorkomen dat er meerdere onderzoeken naar hetzelfde voorval worden ingesteld. Om ook in deze situaties de onafhankelijkheid van de Onderzoeksraad te waarborgen, zijn er afstemmingsprotocollen opgesteld met het Openbaar Ministerie, de Rijksinspecties en Defensie. In de protocollen zijn onder andere afspraken vastgelegd over coördinatie en informatie-uitwisseling. Zo blijft het onderzoek ter lering gescheiden van onderzoeken door andere partijen.

Onderzoek in het buitenland

Het werk van de Onderzoeksraad vindt soms ook buiten Nederland plaats. In die situaties werkt de Onderzoeksraad samen met buitenlandse onderzoeksinstanties. Dit gebeurt op basis van de afspraken in verdragen en Europese of nationale wet- en regelgeving.

Waar mogelijk ondersteunen onderzoeken van politie en justitie het onderzoek van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Andersom wordt er geen informatie door de Onderzoeksraad verstrekt aan politie en justitie, tenzij er sprake is van moord, doodslag, gijzeling of terrorisme. In die gevallen wordt beperkt specifieke informatie verstrekt.

3 | Welke bevoegdheden heeft de Onderzoeksraad?

Onderzoekers van de Onderzoeksraad voor Veiligheid hebben verregaande bevoegdheden om relevante onderzoeksinformatie te verkrijgen. Zo mogen zij gebouwen en locaties betreden, informatie verzamelen en materiaal meenemen voor nader (technisch) onderzoek. Dit betreft bijvoorbeeld documenten, beeld- en geluidsmateriaal, datadragers, apparatuur en wrakstukken. De onderzoekers kunnen zich altijd legitimeren.

De bevoegdheden zijn wettelijk vastgelegd in de Rijkswet Onderzoeksraad voor veiligheid. Bij Nederlandse wet is bovendien bepaald dat iedereen verplicht is alle medewerking te verlenen aan de onderzoekers bij de uitoefening van hun bevoegdheden.

De bevoegdheden van onderzoekers van de Onderzoeksraad voor Veiligheid worden op de volgende pagina's beknopt weergegeven.

Artikel 33

1. Bij de uitoefening van zijn taak draagt een onderzoeker een legitimatiebewijs bij zich, dat is uitgegeven door de raad.
2. Een onderzoeker toont zijn legitimatiebewijs desgevraagd aanstonds.
3. Het legitimatiebewijs bevat een foto van de onderzoeker en vermeldt in ieder geval zijn naam en hoedanigheid.

Artikel 34

Een onderzoeker maakt van zijn bevoegdheden slechts gebruik voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak nodig is.

Artikel 35

Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels gesteld worden voor de uitoefening van de aan een onderzoeker toekomende bevoegdheden.

Artikel 36

1. Een onderzoeker is bevoegd, met medeneming van de benodigde apparatuur, elke plaats te betreden, met inbegrip van het woongedeelte van een schip. Een woning niet aan boord van een schip wordt slechts betreden met toestemming van de bewoner.
2. Zo nodig verschaft hij zich toegang met behulp van de sterke arm.
3. Hij is bevoegd zich te doen vergezellen door personen die daartoe door hem zijn aangewezen.
4. De bevoegdheden, bedoeld in het lid eerste en derde lid, worden met betrekking tot terreinen en schepen in gebruik bij Onze Minister van Defensie, uitgeoefend in overeenstemming met Onze Minister van Defensie.

Artikel 37

Een onderzoeker is bevoegd inlichtingen te vorderen.

Artikel 38

1. Een onderzoeker is bevoegd inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden.
2. Hij is bevoegd van de gegevens en bescheiden kopieën te maken.
3. Indien het maken van kopieën niet ter plaatse kan, is hij bevoegd de gegevens voor dat doel korte tijd mee te nemen tegen een door hem af te geven bewijs.

Artikel 39

1. Een onderzoeker is bevoegd zaken te onderzoeken, aan opneming te onderwerpen en daarvan monsters te nemen.
2. Hij is bevoegd daartoe verpakkingen te openen.
3. Indien het onderzoek, de opneming of de monster-neming niet ter plaatse kan geschieden, is hij bevoegd de zaken voor dat doel voor korte tijd mee te nemen tegen een door hem af te geven schriftelijk bewijs.
4. De genomen monsters worden voor zover mogelijk teruggegeven.

Artikel 40

1. Een ieder is verplicht aan een onderzoeker binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.

Artikel 40

2. Onze Minister, Onze Minister van Defensie en Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijks-relaties kunnen bij het verlenen van medewerking door henzelf of door onder hen ressorterende personen aangeven dat daarbij aangeduide informatie vertrouwelijk aan de raad wordt verstrekt. Het vertrouwelijk verstrekken van informatie aan de raad geschiedt met overeenkomstige toepassing van artikel 57. De vertrouwelijk verstrekte informatie wordt niet openbaar gemaakt.
3. Zij die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht zijn tot geheimhouding, kunnen het verlenen van medewerking weigeren, voorzover dit uit hun geheimhoudingsplicht voortvloeit. Degenen voor wie een wettelijk voorschrift geldt dat verplicht tot geheimhouding behoudens voorzover enig ander wettelijk voorschrift tot bekendmaking of medewerking verplicht, kunnen eveneens hun medewerking weigeren indien daarvoor gewichtige redenen zijn.

4 | Hoe onderzoekt de Onderzoeksraad een voorval?

Na een voorval dat de interesse heeft van de Raad, of een voorval dat binnen de onderzoeksverplichting valt, kunnen onderzoekers direct ter plaatse gaan voor een verkennend onderzoek. Als het voorval niet onder de onderzoeksverplichting valt, besluit de Raad op basis van het verkennend onderzoek of er daadwerkelijk een onderzoek wordt gestart.

Een onderzoek start met het verzamelen van alle relevante informatie, het interviewen van betrokkenen en het opvragen van gegevensbestanden en documentatie. Bij een concreet voorval wordt indien mogelijk de ongevalslocatie bezocht en wordt er technisch onderzoek verricht. Op basis hiervan wordt een gestructureerde analyse van de toedracht en achterliggende oorzaken gemaakt. Ook eventuele (eerdere) onderzoeken door andere partijen worden meegenomen in de analyse. Dit alles wordt samengebracht in het conceptrapport, welke wordt besproken in de Raad en eventuele begeleidingscommissie.

Het conceptrapport gaat ter inzage naar betrokken partijen. Zij controleren het rapport op feitelijke onjuistheden en reageren binnen een termijn van een aantal weken. Partijen zijn wettelijk verplicht tot geheimhouding ten aanzien van het ontvangen conceptrapport.

Het conceptrapport wordt aangepast, onder andere met het commentaar uit de inzage. Commentaar dat niet in het eindrapport wordt verwerkt, wordt voorzien van een onderbouwing door de Onderzoeksraad en gelijktijdig met het eindrapport gepubliceerd.

Het eindrapport wordt met bijbehorende documenten (bijlagen, niet overgenomen inzagecommentaar op het conceptrapport en eventueel een animatie) gepubliceerd op de website. Het moment van publicatie bepaalt de Raad zelf.

De Onderzoeksraad vindt het belangrijk dat partijen de lessen uit het onderzoek ter harte nemen. Het onderzoek wordt waar nodig besproken met betrokken organisaties en personen. Daarnaast lichten onderzoekers en raadsleden regelmatig bevindingen uit onderzoeken toe op bijeenkomsten en conferenties.

In veel rapporten doet de Raad aanbevelingen voor verbetering. In hun reactie laten partijen zien hoe zij deze aanbevelingen oppakken en welke vorderingen zijn gemaakt. De Raad verzamelt alle reacties en beoordeelt deze in samenhang. Vervolgens stelt de Raad een reactie op die op de website wordt gepubliceerd.

5 | Hoe verloopt een interview met de Onderzoeksraad?

In het kader van een onderzoek neemt de Onderzoeksraad voor Veiligheid geregeld interviews af. Bijvoorbeeld met betrokken organisaties, deskundigen of slachtoffers.

Bij het afnemen van een interview zijn twee medewerkers van de Onderzoeksraad aanwezig. Tijdens het gesprek worden aantekeningen gemaakt. Het opnemen van een gesprek met geluidsapparatuur gebeurt alleen met medeweten en toestemming van de geïnterviewde.

De inhoud van een interview wordt samengevat. Dit gespreksverslag wordt altijd aan de geïnterviewde voorgelegd. Deze controleert het verslag en voorziet het van eventuele commentaren of aanvullingen. Dit waarborgt de kwaliteit. De geïnterviewde bevestigt de juistheid van een verslag door ondertekening.

De Onderzoeksraad geeft geen onderliggende onderzoeksinformatie en bronnen vrij. Deze bronbescherming beoogt dat betrokkenen volledige openheid van zaken kunnen geven zonder zichzelf of hun naasten te benadelen. Alleen op deze manier kunnen optimaal lessen worden getrokken.

6 Hoe beschermt de Onderzoeksraad getuigen en betrokkenen?

Een onderzoek door de Onderzoeksraad begint met het verzamelen van informatie. Om een goed beeld van de toedracht te kunnen vormen, dient de informatie zo compleet mogelijk te zijn. Het is daarom van belang dat getuigen en betrokken tegenover de Onderzoeksraad vrijuit kunnen spreken.

De Onderzoeksraad gebruikt verklaringen van getuigen en betrokkenen alleen in het eigen onderzoek. Indien informatie uit verklaringen in een onderzoeksrapport wordt opgenomen, gebeurt dit geanonimiseerd. Verklaringen worden niet openbaar gemaakt of aan derden verstrekt. Ook niet aan het Openbaar Ministerie of de politie.

De Rijkswet bepaalt uitdrukkelijk dat verklaringen, evenals informatie die de Onderzoeksraad heeft verzameld en door de Onderzoeksraad opgestelde documenten, niet gebruikt mogen worden als bewijs in strafrechtelijke, tuchtrechtelijke of civielrechtelijke procedures. Ook het opleggen van een disciplinaire maatregel, bestuurlijke sanctie of bestuurlijke maatregel kan daar niet op worden gebaseerd.



ONDERZOEKSRaad
VOOR VEILIGHEID

Voorval melden via het telefoonnummer

0800 6353 688

Februari 2021

Meer informatie over de Onderzoeksraad en alle onderzoeksrapporten zijn te vinden op www.onderzoeksraad.nl